

Sygn. akt II CSK 249/14

POSTANOWIENIE

Dnia 29 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku J. J. i M. J.
przy uczestnictwie P. Spółki Akcyjnej w L.
o ustanowienie służebności przesyłu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 29 października 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawców
od postanowienia Sądu Okręgowego w S.
z dnia 30 grudnia 2013 r., sygn. akt I Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy J. J. i M. J. wniesli o ustanowienie na należącej do nich nieruchomości położonej w N., oznaczonej w ewidencji gruntów numerami działek [...]54/1 i [...]52/2, dla których Sąd Rejonowy w S. prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), służebności przesyłu na rzecz każdego z właścicieli urządzenia przesyłowego – linii energetycznej wysokiego napięcia zlokalizowanej na wskazanej działce za jednorazowym wynagrodzeniem w kwocie 138 656 zł.

Postanowieniem z dnia 30 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy w S. oddalił apelację wnioskodawców od postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 20 września 2013 r. oddalającego wniosek o ustanowienie służebności przesyłu. Sąd Okręgowy wskazał, że w przypadku skutecznego podniesienia zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu, art. 305¹ k.c. nie znajduje zastosowania. W niniejszej sprawie uczestnik postępowania wykazał, że posiada prawo do korzystania z nieruchomości wnioskodawców w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu. W ocenie Sądu Okręgowego bez znaczenia pozostaje, że służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu nabył przez zasiedzenie poprzednik prawny uczestnika.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie art. 285 § 2 k.c., art. 305¹ k.c., art. 176 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art.

398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Pełnomocnik wnioskodawców oparł wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania na przesłance wskazanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

We wniosku przedstawiono następujące zagadnienia prawne: 1). Czy dopuszczalne jest ustanowienie służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu bez określania nieruchomości władnącej; 2). Czy jest dopuszczalne rozpoznanie zarzutu zasiedzenia, który został podniesiony bez wskazania konkretnej treści zasiedzianej służebności, tj. niewskazanie sposobu wykonywania prawa, którego dotyczy zasiedzenie oraz strefy na której może być wykonane; 3). Jaka jest treść służebności przesyłu zasiedzianej przez uczestnika w sytuacji, gdy uczestnik ten podniósł zarzut jedynie w stosunku do korzystania z przestrzeni powietrznej nad gruntem należącym do wnioskodawcy; 4). Czy służebność przesyłu uregulowana w art. 305¹ do 305⁴ k.c. jest szczególnym rodzajem służebności gruntowej; 5). Czy przed uregulowaniem w art. 305¹ do 305⁴ k.c. służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa; 6). Czy okres posiadania przez przedsiębiorstwo nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu przed jej uregulowaniem w art. 305¹ do 305⁴ k.c. podlega zaliczeniu do okresu posiadania niezbędnego do jej zasiedzenia?

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga wskazania problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003, nr 18, poz. 436). Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których zagadnienie powstało. Zagadnienie to powinno być nadto istotne z uwagi na wagę przedstawionego przez skarżącego problemu interpretacyjnego dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna wnoszona jest w konkretnej sprawie, to zarówno charakter zgłoszonego w niej

roszczenia, jak i ustalony przez sądy meriti stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy jest związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Każde z zagadnień przedstawionych przez wnioskodawcę w formie zacytowanych wyżej pytań, było już rozważane w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Odnosząc się do pytania nr 1 i 5 należy przypomnieć, że Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 roku, III CZP 18/13, OSNC 2013, nr 12, poz.139; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2013 r., III CZP 31/13, OSNC 2014, nr 2, poz. 11; uchwała z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, Biuletyn SN 2008, nr 10, poz. 7; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2013 r., I CSK 495/12, nie publ.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013 r., V CSK 320/12, nie publ.; postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 23 października 2013 r., IV CSK 30/13, nie publ.). Stanowisko to, w którym posłużono się określeniem „służebność odpowiadająca treści służebności przesyłu” było podzielane w późniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. m.in. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 2011 r., III CZP 10/11, OSNC 2011, Nr 12, poz. 129, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08, LEX nr 484715, oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lipca 2012 r., II CSK 752/11, LEX nr 1218185, z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 190/11, LEX nr 1212828 oraz z dnia 6 lipca 2011 r., I CSK 157/11, BSN 2011, nr 11).

W orzecznictwie przyjęto także dopuszczalność umownego ustanowienia służebności gruntowej podobnej do służebności przesyłu (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2003 roku, III CZP 79/02, OSNC 2003, nr 11, poz. 142) wskazując, że w obu przypadkach ustanowienia lub zasiedzenia służebności gruntowej podobnej do służebności przesyłu – nie jest konieczne wskazanie nieruchomości władnącej (por. także stanowisko wyrażone w uchwałach Sądu Najwyższego z 7 października 2008 r., III CZP 89/08, BSN 2008, nr 10, s. 7; z 27 czerwca 2013 r., III CZP 31/13, BSN 2013, nr 6, s. 5; z 22 maja 2013 r.,

III CZP 18/13, OSNC 2013, nr 12, poz. 139; w wyroku Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08, Lex nr 484715, w postanowieniach Sądu Najwyższego: z dnia 22 lipca 2010 r., I CSK 606/09, nie publ.; z dnia 14 listopada 2012 r., II CSK 120/12, nie publ.; z 6 lutego 2013 r., V CSK 129/12, nie publ.; z dnia 14 czerwca 2013 r., V CSK 321/12, nie publ.).

W uzasadnieniu postanowienia z 16 stycznia 2013 r., II CSK 289/12 (Lex nr 1288634), Sąd Najwyższy stwierdził, że odstąpienie w drodze wykładni od konieczności określenia w czynności prawnej bądź orzeczeniu nieruchomości władnącej, na rzecz której wystąpił ex lege skutek zasiedzenia, nastąpiło w rezultacie odwołania się do pojęcia przedsiębiorstwa w ujęciu przedmiotowym i przyjęcia domniemania, że składnikiem przedsiębiorstwa przesyłowego jest zawsze taka nieruchomość. Przy tego rodzaju koncepcji brak określenia nieruchomości władnącej jest tylko technicznym uproszczeniem służącym przyspieszeniu postępowania i nie świadczy o braku wystąpienia przesłanki merytorycznej w postaci nieruchomości władnącej.

W postanowieniu z dnia 13 czerwca 2013 r., IV CSK 672/12, nie publ. Sąd Najwyższy stwierdził, że zgodnie z art. 176 § 1 k.c. przedsiębiorca energetyczny może doliczyć do swojego (i swoich poprzedników prawnych) okresu posiadania okres posiadania Skarbu Państwa (jako poprzednika w posiadaniu), o ile zostaną spełnione wskazane w tym przepisie przesłanki. Dotyczy to przede wszystkim obowiązku udowodnienia przez przedsiębiorcę energetycznego, że doszło do przeniesienia posiadania na rzecz jego lub jego poprzedników prawnych przez Skarb Państwa. Z kolei w uchwale z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13 Sąd Najwyższy wskazał, że przy obliczaniu okresu posiadania służebności przesyłu uzasadnione jest zsumowanie okresu posiadania tej służebności od dnia 3 sierpnia 2008 r. oraz okresu posiadania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu przed tym dniem.

Jak wynika z dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych, którymi Sąd Najwyższy jest związany, termin zasiedzenia, na które powołał się uczestnik postępowania, upłynął przed dniem 3 sierpnia 2008 r., a więc w okresie, gdy możliwe było nabycie przez zasiedzenie wyłącznie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, w rozumieniu uchwały Sądu Najwyższego

z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08 (Biul. SN 2008, nr 10, s. 7). Uchwała Sądu Najwyższego oraz nawiązujące do niej późniejsze orzecznictwo w jednoznaczny sposób wyjaśniły, że przed dniem 3 sierpnia 2008 r. możliwe było nabycie przez zasiedzenie służebności o treści odpowiadającej służebności przesylu, uregulowanej już po tym dniu w art. 305¹-305⁴ k.c. Beneficjentem tej służebności - podobnie jak w obecnym stanie prawnym - mógł być jedynie przedsiębiorca, zaś prawo to wchodziło w skład prowadzonego przez niego przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym. W tej sytuacji niniejsza sprawa nie dostarcza podstaw do rozważań, czy okres posiadania przez przedsiębiorstwo nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesylu przed jej uregulowaniem w art. 305¹-305⁴ k.c. podlega zaliczeniu do okresu posiadania niezbędnego do jej zasiedzenia. W rezultacie wskazana przez skarżących przyczyna mająca uzasadnić przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wystąpiła.

Okoliczności sprawy nie wskazują także na ujawnienie się innych przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania.

Z przytoczonych względów należało odmówić jej przyjęcia do merytorycznego rozpatrzenia (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).